

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg. Medarb.: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen mandag, tirsdag og fredag 9.30—3. Torsdag 9.30—7. Lørdag 9.30—1. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Den nye pakts prester. — Spania — hvad nu? — Stemningsfull bergpreken på Merdøy. — Fra Sigrid Undset. — Pastor Andreas Dietrich 75 år. — I kikkerten. — Vår feriekoloni. — Herhjemme.

Den nye pakts prester.

Av kardinal Newman.

Da Frelseren forlot denne jord etterlot han forkynnere, lærere og misjonærer i sitt sted. Nu skulde man vel tro at like som han var fullkommenheten selv måtte også hans prester og hans stedfortredere være fullkomne, og når han var Guds sønn måtte disse i det minste være engler. Kun fullkomne skapninger, kun engler kunde da være verdige til å få betrodd så ophøid et kall å skulle forkynne Guds fødsel, lidelse, død og opstandelse. Kan hende vilde de være nødt til like som sin herre og mester å skjule sin himmelske herlighet bak menneskeskikkelse — men almindelige mennesker kunde ikke de være som skulde forkynne det evige evangelium og formidle de hellige sakramenter.

Men det er altså ikke engler men mennesker, som Kristus har sendt ut i sin tjeneste — det er menneskenes brødre han har sendt til oss. Ikke vesener av ukjent natur men kjød av vårt kjød og ben av våre ben. Derfor kan englene tiltale dem i bydende tone: «Dere menn av Galilea — hvorfor står dere og stirrer op mot himlen?» Slik taler engler til menneskene selv om de er apostler — slik taler de som aldri har syndet til dem som har.

Men slik taler ikke de som Kristus har kalt til sine vidner — de er Adams barn, av samme natur som dere, utsatt for fristelser som dere — med de samme onde fiender som dere — med det samme egenrådige menneskehjerte — kun forskjellig fra dere i kraft av det Guds makt og Guds nåde har gjort dem til. Slik er det: vi er ikke engler fra himlen som taler til dere, men mennesker som nåde og nåde alene har gjort forskjellig fra dere.

Kan man tenke sig en større motsetning! I den Kirke som Kristus har skjenket oss, er alt fullkom-

ment med undtagelse av hans presters person. Selv bor han på våre altre — han, den helligste og høieste som lever i et utilgjengelig lys og hvem engler faller ned for og tilber. Den fineste hvete og den reneste vin er hans ytre symboler — de helligste og verdigste ord ledsager den ophøiede handling — i de vakreste klær fullbyrder prestene det store offer, mens de løfter sine hjerter og hellige hender mot Gud. Og dog er disse prester, som er utskilt fra alle andre og ved sitt liv i ugift stand stilt alene overfor Gud, dog kun Adams sønner, barn av syndere, med en syndig natur som de ikke har lagt av selv om nåden har fornydd den — så en nesten kan forklare hvad en prest er ved å si: «en prest er en mann som kan frembære ofre for sine egne synder.»

Alt dette er meget rart så lenge man ikke ser det i lyset av en nådig og barmhjertig Guds forordning. En av prestene selv, en av de første og høieste, nemlig apostlen Paulus, løser denne vanskelighet når han taler om den nye pakts prester som de «som kan ha medlidenhet med våre skrøpeligheter fordi de er prøvd på lignende måte i alt» (Heb. 4, 15). Hadde dere hatt engler til prester hadde disse ikke i den grad hatt medlidenhet med dere, sympati for dere, fort dere fra deres gamle selv til et nytt liv, slik som de kan som selv kjenner kjødets svakhet, som kjenner deres fristelser og vanskeligheter av egen erfaring. Derfor sendte han dere kun mennesker som formidlere av frelsen og forkynnere — like som han selv skjont han ikke kunde synde tok på sig byrden av de menneskelige fristelser og svakheter i den grad det var mulig for Gud. Han kunde ikke bli en synder men han kunde bli menneske og han tok et menneskehjerte for at vi kunde betro

våre hjerter til ham. Han blev «prøvd på lignende måte i alt men uten synd».

Overvei denne sannhet og la den bli dere til trøst. Blandt evangeliets prester har det vært apostler og martyrer og store lærere, ja helgener i mengde — men det har ikke vært en eneste som ikke begynte med den gamle Adam — ikke en eneste som ikke var dannet av det samme lere som de elendigste syndere er skapt av — ikke en eneste som ikke er bror til de ulykkeligste sjele.

Nåden har beseiret naturen — det er helgenenes hele historie.

Spania - hvad nu?

General Franco har seiret og seiret stort, og hans seier er blitt feiret med store festligheter — ingen romersk triumfator er blitt hyldet hjerteligere og mer opriktig enn denne av vekst lille general med den smilende munn og de dype øine. Nettopp denne munn og disse øiner røber imidlertid en del av hemmeligheten ved hans seier: hans gode humør og gjennemtregende menneskekunnskap som har skaffet ham venner og dermed tilhengere blandt alle som er kommet i nærmere berøring med ham. I den spanske historie — denne stolte, ærefulle historie — vil hans navn stå innrisset med udødelige runer som navnet på en mann hvis idealisme og vidsyn førte ham til i en for fedrelandet kritisk tid å tilside sette alle personlige hensyn for å frelse det ut fra bolsjevismens drepende favntak — det favntak som representerer det man etter Kristi ord skal frykte mer enn selv den legemlige død: «det som slår sjelen ihjel». Men han var ingen ukjent mann da han gikk inn for denne oppgave — sine riddersporer hadde han vunnet under kampene i Marokko, hvor han til og med i 1926 var blitt general — den yngste i landet, og senere kun 42 år gammel generalstabschef under Gil Robles. Det er dog ikke så meget hans krigerske bedrifter, hans mot og hans feltherretaktikk som vi særlig skal hefte oss ved som grunnlag for hans senere skjebne — den spanske hær har hatt mange like så tapre og dyktige generaler som ham — men det som særpreget ham i disse år var den intense interesse han la for dagen i utdannelse av befallevenerne, hvor han med særlig omsorg våket over at det menneskelige ikke gikk under i den militære utviklings forløp. Særlig kom dette for dagen ved det av ham selv oprettede offisersakademi i Saragossa hvor han alltid la de unge på sinne at de skulde være «ridderkadetter». Det var for dem og ham en hjertesorg da den republikanske krigsminister Azana i 1931 dekreterte at det skulde nedlegges, og Franco holdt ved den siste parade en gripende tale, hvori han påla de unge, som nu skulde vende tilbake til sine respektive garnisoner, å dra omsorg for de menige soldaters åndelige vel ved å innprente dem ridderlighet, pliktoppfyllelse, offervilje og fedrelands-

kjærlighet, men først og sist den disiplin som har sin rot i selvdisiplin. Det blev disse hans elever som først sluttet sig til ham fordi de kjente ham og hans edle prinsipp og visste at disse var liv og ikke bare lære hos ham. De kjente hans uegenyttsige karakter, som aldri lot sig inspirere av ærgjerrighet eller andre uedle motiver og møtte ham med begeistring og tillit da han følte det som sin plikt å lede en bevegelse, som tilsynelatende var et oprør mot landets regjering, men i virkeligheten en frihetskamp for alt det som er menneskene hellig på jorden og i himlen.

Men — hvad nu?

Seiren er vunnet, men stillingen uklar — kan hende ikke minst for Franco selv. Saken er den at det for alle de europeiske statsgrupper vil være av meget stor betydning om de får tilslutning av Spania og det er selvsagt at det nu utfoldes en livlig diplomatisk virksomhet bak kulissene. Men ennå er det kun tilflytt offentligheten temmelig motstridende opplysninger.

Det som gjør stillingen innviklet er jo den takknemlighetsgjeld som Franco selvsagt står i overfor aksemaktene. Uten effektiv hjelp fra både Berlin og Rom hadde det sikkert ikke lykkedes ham å få bukt med sine motstandere, som jo stadig fikk forsterkninger fra utlandet. Den dag i dag vilde Spania ha vært i den røde gudløshets vold — problemet som nu melder sig er hvorledes man skal forholde sig til den brune. Ti også den er jo blitt en eksportvare. Og hvad kan det nytte at de to gudløse ideologier bekjemper hverandre som dødsfiender, fordi de er forskjellig og diametralt motsatte i sin politiske utforming, når dog de i sin innerste åndelige kjerne rummer det samme hat til kristendommen og i like høi grad forfølger den og i like sterk grad ønsker dens fullkomne tilintetgjørelse?

Det er ikke lett å være Franco nu — den måte hvorpå Berlin forleden mottok sine hjemvendende legionærer understrekte med all ønskelig tydelighet den hjelp som var ydet ham — likesom Rom hadde gjort ved mottagelsen av sine legionærer la man åpenbart vekt på å manifestere et meget intenst vennskap for den spanske helt. Som et ytterligere bevis på dette «vennskap» har den italienske utenriksminister grev Ciano anmeldt et offisielt besøk i Madrid i løpet av juli, — hvilket unektelig åpner for et perspektiv av diplomatiske muligheter. For Italia har det jo navnlig vital interesse å få Spanias støtte om en aksjon i det vestlige Middelhav skulde bli aktuell — det vil jo i tilfelle krig ha uvurderlig betydning overfor England og Frankrike. Men ennå er Franco ikke fremkommet med en eneste uttalelse som kan tillegges noen som helst avgjørende vekt — han har jo også en sterk grunn til å holde sig nøytral i de interne forhold i Spania. All kraft må konsentreres foreløbig om landets gjenreisning, men denne kan neppe skje uten engelsk kapital — økonomisk sett har både Tyskland og Italia mer enn nok med sig selv. Intet under at han er forsiktig i sine uttalelser!

Men overfor en stat har Franco tonet rent flagg: overfor den Hl. Stol. Som sin inneriksminister Serrano Suner har han sterkt understreket, at det spanske folk er katolsk og vil alltid vedbli å være det. Dets tro har fått sin moderne bloddåp i disse årene — Kirken har fått en ny «sød» av martyrblood og dette blod skal ikke være utgydt forgjeves. Her vet vi at general Franco ikke er nøytral.

Vi vet det fra den gripende høitidelighet, hvormed de store seiersfester blev avsluttet i St. Barbarakirken, bygget i det 18. årh. av kong Ferdinand VI. som hvilested for ham og hans gemalinne Barbara av Braganza. Kirken rummer en av Spanias nasjonalhelligdommer, Kristus av Lepanto, på hvis alter general Franco under den ovennevnte høitidelighet nedla sitt sverd i nærvær av Spanias kardinalprimas Goma' y Tomás, tyve biskoper, det samlede corps diplomatique med nuntius i spissen, erkebiskopene av Winnipeg og Peru og de øverste civile og militære myndigheter. Efter at «Te Deum» var sunget, sang to kor av dominikanere og benediktinere den høitidelige antifon, hvormed man i middelalderen mottok de kastilianske hærførere, når de vendte seierrikt hjem fra felttog. Så tråtte general Franco frem og la sitt sverd ned på altrene mens munkene sang:

«O Gud, som alle mennesker er undergitt og som er herre over alle ting, giv den tro tjener Caudello

Francesco Franco at hans tid må bli en fredens tid. Hold i din store barmhjertighet den morderiske krig borte fra oss så at det stadig må herske fred i nasjonen under ditt vern og beskyttelse!»

Derpå vendte Franco sig mot kardinalens trone og stående foran den uttalte han: «Herre vår Gud, ta nådig imot de ofre dette folk har bragt. Du som har retten og makten i dine hender, forunn mig din bistand til å føre vårt land frem til full frihet, dig og ditt rike til ære!» Idet han derpå knelte ned for kardinalen velsignet denne ham og hele det spanske folk, som nu var betrodd hans ledelse.

Den gripende sermoni gjorde et dypt inntrykk på alle de tilstedeværende — general Franco selv hadde tårer i øinene da han forlot Kirken. Og hans tanker har vel vært de samme som pave Pius XII gav uttrykk for, da han mottok et pilgrimstog av 3200 spanske soldater med sine offiserer, feltprester og røde kors-søstre i audiens. Denne fant sted i den store Benediktionsaula. Hs. Hellighet blev båret inn på sedia gestatoria og holdt efter å ha besteget tronen og velsignet de rosenkrans som hver enkelt soldat hadde fått som gave, en tale på spansk, hvor han bl. a. uttalte: «Spania uten korset er ikke lenger Spania —» Må general Franco alltid holde sig dette like så klart for øie som han gjør det idag!

Stemningsfull bergpreken på Merdøy.

Med denne overskrift bringer «Vestlandske Tidende», Arendal følgende beskrivelse av sogneprest dr. Gorissens friluftsandakt søndag d. 18. ds. på Merdøy. Vi bragte i forrige nummer av «St. Olav» et referat — men derfor er det allikevel interessant å se hvad et av byens egne blader skriver. Billedene er velvilligst utlånt av redaksjonen hvilket vi hermed bringer vår hjerteligste takk for.

For den ensomme seiler som på solglitrende sjø duvet mellom Torungen og Merdøi igår, må det ha vært et syn av ophøiet skjønnhet å se presten i sin hvite ornat heve korset velsignende mot havet. Ytterst på fjellskrenten står han, mens menneskemengden kranser sig omkring på de lyngklædte tuer og knatter. Vanskelig kunde der finnes en vakrere illustrasjon til bergprekenen, vanskelig kunde der skapes større skjønnhet over en gudstjeneste enn herute i havbrynet, hvor skjærgården lå som et eneste lyseblått eventyrrike i dirrende soldis.

Allerede tidlig begynte motorbåtene igår middag å sette kurs for Merdøi — denne vidunderlige ut-havnsøi med all sin blanding av barskhet og ynde. Fra øiene omkring kom de roende mot samme mål. Og der lå en viss høitidsstillhet over fortoiningen efterhvert som de kom inn. Øia lå der som en magnet i skjærgården. Fra alle kanter kom folk til, alle preget av et visst vakkert alvor, — med glad barnelatter innimellem.

En gudstjeneste i naturen gjør alltid inntrykk, selv på de mest lunkne. Menneskene er nu engang

sterkt følelsesbetonte, og kan de hente nye tanker gjennom skjønnhet og harmoni

under blå himmels tempeltak

blir ikke verdiene mindre for det.

Men det var igrunnen mer enn gudstjeneste på Merdøi igår. Det var litt av en historisk dag. For første gang her i landet var den katolske menighet samlet for å velsigne havet, takke for hvad det gir, be for hvad det tar. Og mange andre fulgte den. Der gikk katolske luftninger over øia. Gode luftninger. Men allikevel var der ved hele sermoniellen neppe noe som ikke like godt kunde ha vært utført av vår egen kirke. Den gjorde det bare ikke. Det var pastor Gorissen som tok skikken op, og tar vi ikke feil tør det bli en årlig institusjon denne havets velsignelsesdag på Merdøi, — som den er det langs Irlands og Bretagnes kyster.

Den første stemningsfulle høitidelighet fant imidlertid sted på «Gravene». Det er navnet på sletten hvor de hollandske skibbrudne — 6 i tallet, visstnok — i sin tid blev begravet. Senere har tiden slettet gravene ut. De skjules av solsvidd gress og det står heller ikke til å nekte at såvel fotballen som dansen har annektert plassen som en livsgledens seier over døden. Men likefullt hviler hollenderne under torven.

Her samlet pastor Gorissen de mange hundre mennesker omkring sig og høitideligheten blev innledet med sangen «Nærmere dig, min Gud» under henvisning til at det var den salme som blev sunget,

da «Titanic» gikk under med over tusen mennesker ombord. Derefter talte pastoren:

— Før vi skal takke Herren for alt som havet gir, vil vi minnes dem som havet tok.

Den slette vi nu ser foran oss har fra gammel tid hatt navnet «Gravene». For den yngre slekt er dette ord bare et navn, men for de eldre, som ennu husker korset der her stod, og som husker gravene over hvilke korset bredte sine armer, er navnet et kjært minne.

For oss alle er det en taus preken.

Korset er forsvunnet for lenge siden og nesten ethvert spor av gravhaugene, som de ulykkelige skibbrudne hviler under, er utslettet. Hva kan det da nytte å stanse her?

Det er alltid gagnlig å stanse op et øieblikk på en kirkegård, — og da særlig på de skibbrudnes gravsted. De har jo et budskap til oss. De minner oss om et ord fra Hebreerbrevet: Vi har ikke et blivende sted her. Det er en smertefull sannhet som så altfor mange med vilje lukker sine øine for. Hvor mange innretter ikke sitt liv som om det skulde vare bestandig, som om de kunde ta alt med sig, som dag og natt optar deres tanker. Og dog er vi bare fremmede, som kommer og går på samme måte som et skib i havn. De skynner sig med å losse og laste for hurtigst mulig å komme avsted. **Mange av oss kjenner sjømannslivet av egen erfaring.**

De vet hvor korte de ukene i hjemmet er, hvor fort timene ved den huslige arne flyr forbi. De har ikke et blivende sted. Det er det hårdeste ved sjømannslivet. Og det blir hårdere jo eldre man blir. Følelsen av at man bare har noen få dager før sjømannssøkket atter må pakkes, kaster skygge over den lyseste glede. Slik er det for alle som går tenkende gjennom livet. Det er som en seilas, stadig dukker nytt land frem og ofte stod det ikke på kartet. Uophørlig ser vi det som er blitt oss kjært forsvinne bak horisonten og en vakker dag blir også jeg bisatt på de skibbrudnes kirkegård. Engang kommer den dag da vi tar avskjed for siste gang, — for aldri mer å komme tilbake. Det er nå engang livets skjebne, for

ingen har her et blivende sted.

Men i denne hårde sannhet ligger også en trøst. Når en har sett litt mer til livet, vet man dessverre så altfor godt, at det ikke gir bare glede. Til og med megen sorg. — Livet er en kamp og det vil si: sår, opreisning, nød og død. Det vilde være fryktelig om det skulde fortsette slik bestandig. Det gjør det ikke. Engang kommer slutten. For vi har ikke et blivende sted. Derfor vil enhver som går bøiet under livets byrde finne trøst i de sanne ord, som en annen helst ikke tenker på. For den slutten er ikke en avslutning, rett og slett, men en avslutning som samtidig er en begynnelse. For også om graven gjelder det at den ikke er et blivende sted. Om enn slektledd etter slektledd blir bisatt ved siden av oss, — engang skal vi bli hentet hjem fra de skibbrudnes kirkegård til vårt egentlige fedreland. Disse ukjente sjøfolk som led skibbrudd på vår farlige kyst — med den sikre havn i sikte — viser oss vei. Pliktens vei, som ufeilbart fører til den sikre havn nærmere Gud.

Efter denne tale, som gjorde et sterkt inntrykk på tilhørerne, sang man «Deilig er jorden —».

Havet gir og havet tar.

Efter høitideligheten på «Gravene» gikk pastoren, fulgt av søstrene, menigheten og hele menneskemengden, som i mellomtiden var øket til flere hundre, til fjellknausene på sydsiden ved den lille bukt. Ytterst på knausen fant han sin prekestol. Utenfor lå havet, stort og blåenende vakkert med Torungens hvite seiler som havets kirkespir mot himmelen. En ensom seiler gled stille forbi og en terne stod på steinen i fjæren, — i positur på terners vis. Men vakrest av alt var kanskje alle barna som hadde kranset sig i lyngen og med levende, undrende øine fulgte alt som foregikk.

Under stor stillhet talte pastor Gorissen:

— Ikke noe sted føler mennesket Guds nærvær så sterkt som på høifjellet og ved havets bredd. Når vårt blikk streifer den vide horisont forstår vi først riktig hvor lite igrunnen mennesket er. I våre egne stuer får vi fort nokså store tanker om oss selv.

Når vi ser hvad moderne teknikk har skapt synes der ikke lenger å være grenser for menneskets makt. Her ved havbrynet får vi imidlertid alle en kjensle av vår avmakt. Om vi ikke stod her, — ja, om vi aldri hadde vært til, vilde det ikke forandre noe som helst i dette storslåtte billede. Denne avmakt er såkornet som en ny og bedre følelse spirer frem av. Jo mindre mennesket blir i sitt eget omdømme, desto større blir en annen: Han som skapte disse høider og dybder som trosser evigheten.

Her ved havet taler Bibelens ord

om hans skapergjerning tydeligere og mektigere enn hjemme. Her hører en likesom stillheten fra før Herrens ord gikk ut over mørket og avgrunnen, og i bølgenes ustanselige skvulp fornemmer en likesom toner fra evighetens strand. Slik som vi ser havet ligge den dag idag, har det ligget år etter år, årtusener etter årtusener. Her hvor de stolte mennesker sig så maktesløse, trer nettop Guds allmakt frem. Hvem erfarer det oftere enn nettop de som ferdes på havet eller de som på stranden så ofte må være vidne til hvordan stormen synes å leke med gods og liv. Når redningsmannskapene går i båtene gjør de det i Guds navn, vel vitende, at deres skjebne til syvende og sist ligger i hans hånd. Havet er nok døv for hjelperop og nødscrik, men det er lydhørt for Herrens røst. Det lar sig ikke stanse av den hårdeste granitt, men det viker unda for Guds fingre. Ofte har Herren gjort bruk av sin makt, enten for å hjelpe eller også for å tukte.

Pastoren omtalte så den fjerde nattevakt, da Kristus på Genesarets sjø kom vandrende til fiskerne om den store fiskedrett. Her ved Genesarets sjø hendte den første pavekroning, da Peter fikk det store hverv å bli en m e n n e s k e f i s k e r. Røken fra bålet, som Kristus selv hadde tendt, kunngjorde dette første pavevalg for verden.

— Det er av den grunn

**ikke forunderlig at kirken også har en viss
forkjærlighet for havet, —**

at den gjerne strekker sin vigslede hånd velsignende ut over havet. I Bretagne, Irland, Venezia og mange andre steder blir det gjort med stor høitidelighet. Her i landet må det gå for sig under enklere former.

Men kan det være noen nytte i en slik handling? Se, Gud, havets allmechtige Herre, har på en viss måte overdradd menneskene sin makt over bølgene og vinden. — Han skapte mennesket i sitt billede og sa til dem: Hersk over havets fisk og over himmelens fugler og over hvert dyr som rører sig på jorden! Fra eldgamle tider har menneskene gjort bruk av sin makt. Og menneskets herredømme har ofte vært til velsignelse. Det har gjort livet rikere. Fra fjerne land er nye produkter fraktet hjem. Fremmed egn er blitt bosatt og Guds rike har takket være havet kunnet utvide sig. Over havet er de første bud med det glade budskap kommet til vårt land.

Men havet kan også bli redskap til det onde. Til å berike sig på andres bekostning, — til å plyndre og brannskatte. Over havet kom vikingene til fremmede kyster. Over havet dro slaveskibene med sin

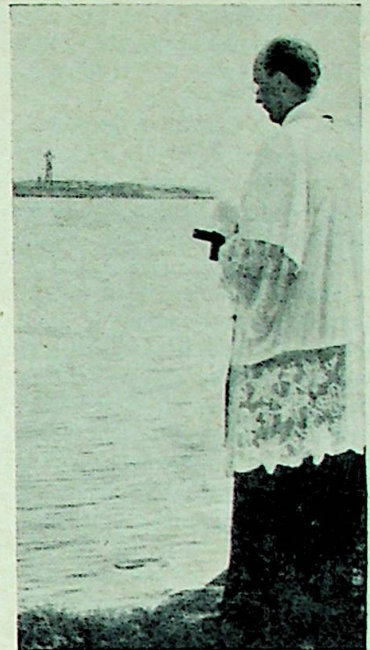
sorgfulle last, — på havet føres krigen med dens redsel og gru.

Derfor ber kirken om at menneskene må bruke de krefter de får over til det felles beste og til hver enkelts timelige og evige vel. — Menneskets herredømme over naturens grenser er fremdeles underkastet Herren alene og derfor sommer det sig at vi trer frem for Hans åsyn, Han som eier havet fordi Han har skapt det.

La oss kaste oss ned og bøie kne.

Med front mot havet og med løftet kors velsignet presten derpå havet og alle dem som lever av det.

Så lød fulltonende og sterkt «Gud signe vårt dyre Fedreland» — og den vakre, og sikkert for mange selsomt betagende høitidsstund var slutt.

Fra Sigrid Undset

har vi mottatt et særtrykk av middelalderbindet av «Norsk Kulturhistorie», som inneholder henres artikler i verket: «Sognekirken», «På pilegrimsferd» og «Klosterliv». Vi skal senere komme tilbake til dem idet vi har fått forfatterens tillatelse til å bringe dem i utdrag. Idag hitsetter vi bare hvad *Henry Rosoch* skriver i «Aftenposten»s kronikk for 26. ds. om hennes innsats:

«Det ligger ingen forkleinelse for noen av de andre forfatterne i den enkle tilståelsen at det som jeg først kastet mig over i dette nye bindet var Sigrid Undsets avhandlinger «Sognekirken», «På pilegrimsferd» og «Klosterliv». De behandler nemlig et felt av middelalderkulturen i Norge, som har satt dypere spor i dagliglivets sed i mange bygder den dag idag enn kulturhistorikerne har vært opmerksomme på. Jeg tenker da ikke på de mere iøinefallende kirkelige bestemte drag i f. eks. høitidsskikker og tidsdeling, men nettop på de tusen små trekk i hverdagens konvenser som er vokset ifra sin kirkelige sammenheng, men som sikkert kan føres tilbake til den tiden da kirken hadde hegemoni over livsformene.

Når en tenker på den dominerende plassen kirken hadde i alt kulturliv i middelalderen, det herredømmet den hadde over sjel og tanke og alle ytringer av dem, skulde det være naturlig at den måtte prege livsformene også, så fast som den selv var tømret i hele sin rituelle opbygning.

Et symptom på tradisjonskraften i denne innsats av

kirken som kanskje vinker mere frapperende på legfolk enn overbevisende på fagfolk, kan en finne om en gir sig til å lese oppmerksomt igjennem f. eks. Grazia Deleddas skildringer av syditalienske, sicilianske og sardiske bønder:

Den som har interessert sig for skikk og konvensiens i norske bygder vil bli slått av hvor meget av de gamle norske trekkene går igjen hos disse middelhavs bønder idag, — men der med det kirkelig bestemte innholdet helt klart levende i sig ennu.

I og for sig skulde det ikke være noget overraskende i dette, når en vet hvor dypt kirken grep ned i middelaldermenneskets sinn. Valfartehe til Røldalskrusifiket helt til for 100 år siden er for så vidt et langt mere forbausende utslag av romerkirkens seige makt over folkesjelen, fordi de viser at også de mere «representative» trekk ved den gamle læren kunde holde sig levende, de trekkene som reformasjonen satte mest inn på å ramme dødelig. Det er rimelig at hverdagslivets tusen små kirkepregede detaljer måtte leve lengere. De stakk sig ikke frem og trakk ikke så sterk oppmerksomhet og nidkjærhet til sig fra reformatorene.

Det som gir Sigrud Undsets behandling av dette stoffet så stor en verdi, for oss almindelige lesere er at hun ser ut til direkte å ha satt sig fore å gi oss svar på nettop de spørsmålene jeg har antydnet her. Det er kirkens plass i menigmanns liv, kirken som folkelig kulturskaper og livsformer hun gir oss, i billeder så rike og levende at vi til slutt ferdes rent huskjente blands disse mennesker under den sterke kirkes hegn og lov, i en tid som rasjonelt vurdert var så «mørk», men allikevel så *hel*, fordi sjel og ånd var synonymmer — en tid som derfor ikke trengte noen Atlantisdrøm.

Jeg kan tenke mig at for *bygdefolk* med kjennskap til og sans for heimbygdens tradisjoner må det være en særlig sterk og rik opplevelse å lese disse kapitlene. Jeg synes jeg ser dem sitte og finne frem til den enkle forklaringen på de tusen små halvglemte detaljtrekk i forældres daglige liv og vaner.»

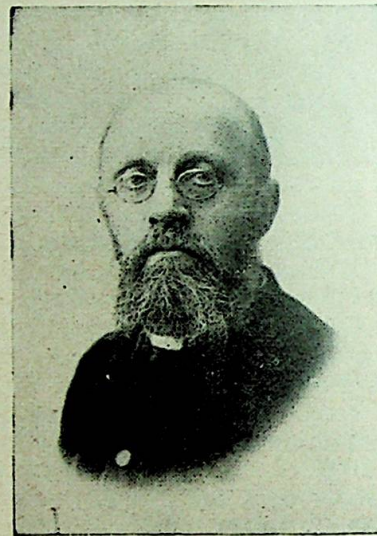
*

Vi kan tilføie at «*Tidens Tegn*» skriver i samme anledning: «Det billede som Sigrud Undset har gitt av åndelig liv i norsk middelalder er mønstergyldig i sin levende anskuelige form. En føler sig trygg under hennes mektige viden og hun har ro og storhet nok i sig selv til å klarlegge de lange linjer ved hjelp av karakteristiske detaljer.» Og det slutter sin omtale slik:

I «klosterlivet» skildrer hun det heroiske arbeid som det var å bringe Norge inn under kristen kultur og etterpå hvordan arbeidet blir lagt øde. Her har skildringen en mørkere personlig undertone av sorg enn vanlig i historieskrivning:

Så kom reformasjonen og alle klostrene blev dømt unyttige, og alle munk og nonner uverdige. Godset deres var godt bytte som danske og norske og norsk-danske herremenn og fruer rev til sig. Enden blev at kongen tok brorparten, noen gamle jomfruer og kronrakete kaller fikk bli i sine gamle hjem til de døde; flere av munkene og ordensbrødrene blev lutherske sogneprester, men de fleste av dem leste formodentlig messen og forvaltet sakramentene på den gamle måten. Mesteparten av verdisakene fra klosterkirkene blev konfiskert,

bibliotekene spredt for alle vinder, bygninger brutt ned eller fikk stå og forfalle, efter at skibsladninger av fint tilhugget sten fra portaler og vindusinnfatninger og kapiteler var ført bort til kongers og stormenns nybygninger innenlands og utenlands. Og sjelemessene og legatene til fattighjelp blev avskaffet som papistisk overtro, mens givernes forbehold om at gårdene og gårdpartene senere skulde falle tilbake til åtten, hvis ikke messen blev holdt, tok ingen noen notis av.

Pastor Andreas Dietrich 75 år.

Den 3. juli fyller pastor Dietrich, rektor for St. Franciskussøstrene i Stavanger, 75 år. Det er ikke så lang tid siden at vi her i «St. Olav» på vegne av alle våre trosfeller i Norge bragte ham en varm og takknemlig hyldest — det var i anledning hans 50 års prestejubileum, som han kunde feire 3. januar 1937. Vi håper fremover å få mange anledninger til å fortsette med denne hyggelige oppgave — pastor Dietrich fortjener i sannhet all den takk det er høve til å si ham: det er en ualmindelig rik og god arbeidsdag han har bak sig som sogneprest i Harstad, Stavanger og Drammen, og søstrene på St. Elisabeth-hospitalet i Trondheim, St. Josefshospitalet i Kristiansand og nu på St. Franciskushospitalet i Stavanger kan fortelle om en sjelesørger, som årene ikke har berøvd noe av hans kjærlyhet til menneskesjele og hans nidkjærhet for deres evige vel.

Og med de samme ord som vi hilste ham sist vil vi hilse ham nu: «Må De ennu i mange år bevare Deres åndskraft og helse og gode humør så De kan fortsette Deres store gjerning, Gud til ære og menneskene til gagn!»

I kikkerten.

«Dagen» for 24. juni bringer med overskrift «Fromhet i luften» og som ledende artikkel en gjengivelse — noe forkortet — av «en flyvers bønn», som vi bragte i forrige nummer av «St. Olav», idet man har inntatt følgende avsnitt:

«Herre, høidenes konge! med alle dine engler og erkeengler, som hersker i himlens regioner og beskytter menneskene — vi ber om nåde og beskyttelse for vårt farefulle yrke!

Forunn mig å bli en verdig luftens ridder, en Kristi ridder av Guds nåde til Guds ære! Beskytt mig når jeg stiger op i de rene, hellige høider!

La mig alltid være trygg i denne høide og være i bevegelse i den! Bevar mig i den fysiske høide, så jeg ikke faller min undergang imøte — og bevar mig på den åndelige høide, så jeg ikke synker og går under i denne verdens fordervelse! Hold mig alltid i levende legemlig bevegelse, så jeg ikke fortapes selv om jeg synker — og i levende åndelig bevegelse, så jeg ikke fristes til å slå mig til ro ved lavere fornøielse eller i en udyktig og makelig tilværelsesform!

Ta mitt liv, o Gud! hvis det kan bli det såkorn, hvorav fredens blomster kan spire frem og hvorav omvendelse kan bli syndere til del! Men er det min oppgave å leve for å forsvare liv, så styr min bane så jeg uten hat og frykt kan kjempe mot religionens, kulturens og fedrelandets fiender, mot dem som vil frata de fattige det daglige brød, berøve menneskene fedrelandskjærligheten, vanære kvinner og mishandle barn, forsømme de ærverdige gamle og forkynne opprør mot dig og forfølgelse av dine tjenere! Forunn mig å forsvare din sak og ditt rike mot vantroens, håpløshetens og egenkjærlighetens talsmenn!

Forunn mig alltid å være en luftens ridder i din tjeneste i den hellige krig mellom dig og menneskene på den ene side mot satan og hans makter på den annen!»

Hvorpå «Dagen» fortsetter redaksjonelt:

«Det fremgår av bønnens siste halvpart at dette er en krigsflyvers bønn. Denne bønnen har vært bedt når bombeflyene spredte død og ødeleggelse i land og byer. Sjelden har vi sett en så utrolig forenkling av krigens problem: på den ene side Gud, på den andre siden Satan og fienden! Denne krigsfromheten virker på oss direkte blasfemisk. Ikke tror vi at hverken engler eller erkeengler har foretrukket Francos bombefly for regjeringens. Det forbauser oss at et norsk katolsk blad sluker slike uhyrligheter rått.»

Ja, vi innrømmer fullt ut at det vilde være all god grunn til forbauselse, om vi hadde gått ut fra den samme innstilling som «Dagen»s redaksjon: det må absolutt være en krigsflyvers bønn. Men sant å si falt dette oss ikke inn — det stod uttrykkelig angitt at det var en portugisisk flyver som har forfattet den og Portugal har som bekjent vært uten for alle de senere kriger. At en portugisisk flyver derfor ikke i første rekke tenker på bomber når han utøver sitt ennu tross

alle tekniske fremskritt farlige yrke skulde følgelig være selvsagt. Men han er antagelig, og vel nettop på grunn av dette sitt farefulle yrke, 100 % katolikk og derfor vant til å ta Gud med i det daglige livs foreteelser — som jo i øvrig alle opriktige kristne uansett sin trosbekjennelses form har for skikk. Den «hellige krig» som han taler om er derfor sannsynligvis den samme som «Dagen»s redaksjon — og vi andre redaksjoner forhåpentlig også — fører i hvert eneste nummer av våre blade, — den krig, den kamp, som apostlen omtaler i Ef. 6, 12: «Vi har ikke kamp mot blod og kjød men mot makter, mot myndigheter, mot verdens herrer i dette mørke, mot ondskapens åndehær i himmelrummet.» Når «Dagen» mener at denne bønn har vært bedt «når bombeflyene spredte død og ødeleggelse i land og byer» kan selvfølgelig ingen nekte bladet å ha denne mening — vi vil bare for vår del hevde at «Dagen»s redaksjon selv i hvert eneste nummer fryktløs svinger sine våben i kamp «mot religionens, kulturens og fedrelandets fiender —» mot alt det, som den portugisiske flyver nevner som sin livsbanes oppgave, men vil noen våge å kalle det blasfemisk om redaksjonen ber en stille bønn for sin kamp i det godes tjeneste?

Også vi synes at han i sin bønn har forenklet problemene — men når «Dagen» oppfatter dette som noe negativt kan det kun være fordi det er undgått oppmerksomheten at han uttrykkelig sier «Gud og menneskene på den ene side og Satan og hans makter på den annen». Han ber altså for menneskeheten uten å dele den op i venn kontra fiende —

og vilde det ikke være underbart om vi alle til rettesnor tok denne av Kristus selv anviste forenkling av tilværelsens problemer så vi ikke gikk på akkord, men gjorde det rette når valget stod mellom Gud eller Satan, god eller ond, positiv eller negativ, oppbyggende eller ødeleggende —?

Vi har gått så pass utforlig inn på dette fordi vi nu lever i en tid hvor kristne, hvor alle som bekjenner sig som kristne, må finne sammen i felles kamp mot «ondskapens hær»: det truende moderne hedenskap. Dette samarbeid kan imidlertid ikke bli en levende realitet, for selv de minste misforståelser oppklares i broderlig ånd slik at man finner hverandre der vi virkelig står. Men er det ikke her den kristne presses oppgave å gå i spissen med det gode eksempel? Hver for sig har vi all god grunn til å si mea culpa! overfor fortidens synder på dette område — men det gjelder nutiden og fremtiden og skal vi ikke der forsøke i høiere grad enn for «å tåle hverandre i kjærlighet idet dere (vi!) legger vekt på å bevare åndens enhet i fredens sambånd» —?

Vår feriekoloni

X. X.	kr. 10.00
Mariabarn	> 10.00
Fru Marti	> 10.00

Kr. 30.00
Tidligere innk. > 738.00

I alt kr. 768.00

Hechjemme —

Oslo. Ynglingeforeningens utflukt siste lørdag og søndag blev en strålende oplevelse. Ved femtiden rullet bussen fullbesatt sydover. Ved ½8-tiden ankom den til hr. og fru konsul Berrums landeiendom ved Hankøundet hvor det elskverdige vertskap tok imot med poetisk prolog og stor gjestfrihet. Det blev en St. Hanskveld som vil minnes. Det var båturer, det var badning og det var bål. Først ved ½12-tiden, efterat formannen hadde tolket alles takk for all hygge og moro var det mulig å rive sig løs. Videre rullet bussen — nu til Fredrikstad hvor de militære halmadrasser i foreningslokalet sikkert med lengsel ventet på å få gjøre sin tjeneste, nemlig å gi en mødig ungdom hvile og vederkvegelse. Det gav de også til noen. Dersom noen sov mindre enn vanlig den natten var det altså ikke halmadrassenes skyld. — En synlig uthvilt ungdomsskare stillet — for å snakke militært — neste morgen til fastsatt tid i prestegårdshaven. Under ottemessen var det felleskommunion. Under høimessen, som ynglingene ledsaget med vakker sang, holdt sogneprest Høgh preken over dagens epistel og la ungdommen den kristne hengivelses ånd på hjerte. Den manende preken grep alle og vil bli husket. — Efter fri tid og deilig middagsmat forberedt og servert av en stab damer fra menigheten — som også høstet velfortjent takk såvel fra sognepresten som fra ynglingene selv — dro man over til gamlebyen for å ta alle dens severdigheter i øiesyn. Om eftermiddagen var alle innbudt til hr. og fru Müllers hjem. Også her blev vi møtt med den mest utsøkte gjestfrihet. Sang og musikkunderholdning vekslet med hyggelig samtale. Og midt under festen steg foreningens direktør frem og bad hr. Müller, foreningens tidligere formann og mangeårige trofaste venn om å gjøre foreningen den glede å motta utnevning til æresmedlem. Mens formannen festet ærestegnet dundret et nifoldig hurra for det nye æresmedlem fra unge begeistrede struper. Også pastor Høgh og den omsorgsfulle vertinne fikk velfortjent hyldest. Hr. Müller og sognepresten takket og hverken den ene eller den annens varme og spirituelle ord vil bli glemt. — Alt for fort gikk tiden. Før en visste ord av det stod bussen atter for døren og hjem bar det, alle et strålende minne rikere. Takk og atter takk alle som gjorde turen så hyggelig for oss, sognepest, menighet og de to hjem vi besøkte!

Håb.

Oslo/Syilling. Det var ikke nettop noe ønskevær da Mariakongregasjonen samledes til tur søndag morgen, det var litt gråvær både i luft og sinn til å begynne med, men aldri så snart var man utenfor byens grenser før humøret steg og efterhvert som øiet og hjertet kunne frydes ved den herlig grønne natur — «de blånende fjorder», som traktene mellem Oslo og Syilling byr på, kom stemningen helt i orden og den ene fedrelandssang avløste den andre. Det hadde også vært litt «gråvær» i Syilling, for man var engstelig for at turen blev innstillet, men — flagget blev heist, bordene dekket og alt gjort istand, og — gjestene kom, og fikk en hjertelig mottagelse først av pater Léo og Mére Hedvig som møtte allerede nede i haven. Kommen inn i huset stanset man — og blev litt stille — for der klang søstrenes lyse klare stemmer der sang velkomstsang for sine gjester. Overraskende og festlig var det, og man følte snart at her var både hjerterum og husrum, og pasieren gikk livlig et øie-

blikk før man skulde samles til høimesse. Den blev celebrert av pater Léo assistert av preses mgr. Snoeys. Pater Léo holdt en skjønn preken om kvinnens første og største kall og plikt i menigheten: det å være mild, kjærlig og god. — Efterpå samledes man i søstrenes store lyse stuer for å stille sin hunger. Ved bordet sa preses noen manende ord i tilknytning til prekenen. — Efterpå gikk tiden med sang og lek og turer i de vakre omgivelser. — Fra Drammen kom våre kjære søstre Louise Emma og Clemence og gledet over samværet var sikkert gjensidig. Som avslutning og takk for dagen gikk man i kapellet og bad rosenkransen og så var der igjen sang av søstre. Så var en deilig dag forbi, det var å si farvel til de elskverdige vertskap, men også på gjensyn. — Hjemturen gikk en annen vei, gjennom de vakre bygder Lier og Asker. — Så skiltes vi med takk til alle for hyggelig samvær.

M. R.

Oslo. Torsdag d. 22. ds. avholdt St. Olavs gutteskole og St. Sunnivaskolen en felles eksamensfest i sistnevntes prektige gymnastikklokale. Det fortjener særlig å nevnes at bakgrunnen for barnenes effektfulle opstilling som vanlig var selve scenen men at denne iår hadde en ganske ualmindelig vakker dekorasjon, malt av søster Fidelis. Den musikalske ledelse var for St. Sunnivaskolens vedkommende i søster Reginas dyktige hender — for gutteskolen var det læreren Øivinn Olafsen som dirigerte. Da prestene med hs. høiæverdighet biskopen hadde inntatt sine plasser forrest i salen, der var fylt av foreldre og andre interesserte la St. Olavs gutteskole for med en utmerket utført og meget krevende flerstemmig vuggeviser av Joh. Brahms og et pent deklamasjonsnummer, hvorpå sognepresten mgr. Snoeys utdelte karakterbøkene med noen rosende og opmuntrende ord til hver enkelt. Så tok St. Sunnivaskolen fatt — med vakre sangnumre og strålende prøver på den glimrende sprogundervisning som blir elevene til del — at barn i den alder skal kunne mestre selve deklamasjonens vanskelige kunst er det ingen som kan forlange og St. Sunniva er jo i øvrig ingen teaterskole. Det er imponerende resultater som opnåes på de områder hvor skolens oppgave ligger og det beste bevis på at elevene lærer flid og samvittighetsfullhet ligger vel i det faktum at alle de som iår er oppe til middelskoleeksamen har bestått skjønt de må gå op som privatister hvilket stiller ekstra store fordringer i alle retninger. Også her utdelte sognepresten karakterbøkene på en måte, som sikkert vant ham både barnenes og foreldrenes hjerter, og hans lille tale efterpå blev fremført med faderlig kjærlighet og myndighet. Til slutt meddelte biskopen sin velsignelse, og de fleste begav sig op på håndarbeidsutstillingen som var åpen for siste gang. Mange beundrende utrop tilkjennegav hvor imponert og for foreldrenes vedkommende tilfrets man var med disse mer håndgripelige vidnesbyrd om skolens effektivitet enn selv de fineste s'er i karakterboken kan gi. Kjoler, jumpers, vellignende silhuettklipp efter levende modeller, undertøi, dekorerte fruktserviser m. m. vakte foruten beundring også en snev av misundelse hos oss eldre, som minnedes vår standardiserte skolearbejder i «fransk» og «engelsk» og «venetiansk» søm, mens vi stod komplett hjelpe-løse foran en symaskin. Og så kom barnene for å hente sine nyttige og prydefulle produkter hjem — god sommer!

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.